

NOVI GEODETSKO-GEOINFORMATIČKI NAZIVI 2

Nakon Novih geodetsko-geoinformatičkih naziva (Frančula i Lapaine 2024), pripremili smo za čitatelje Geodetskog lista Nove geodetsko-geoinformatičke nazive 2. Razlog je ubrzani razvoj tehnologije koji svakodnevno stvara nove nazive. Uključeni su i nazivi iz drugih struka nužni i geodetima.

Svi nazivi poredani su po abecedi. Kada se naziv sastoji od dviju ili više riječi, prva je uvijek imenica. Na primjer *zelena kartografija* uvrštena je u rječnik kao *kartografija, zelena*. Zarez znači da je uobičajeni redosljed riječi obrnut. Na isti način upisani su u rječnik i nazivi na stranim jezicima.

Sinonim nazivu u hrvatskom jeziku označen je s *također*. Prednost se daje prvom navedenom nazivu. Ako u stranom jeziku postoje sinonimi, odvojeni su točkom sa zarezom (;). S *vidi* upućuje se na nazive koji su poslužili u definiciji određenog naziva ili su u uskoj vezi s njim.

U *napomenama* dane su neke dodatne informacije.

citati, nepošteni

citati uvršteni kako bi se namjerno povećao utjecaj publikacija ili autora, a ne za širenje prethodnih znanstvenih dostignuća koja doprinose publikaciji

Napomena: Znanstvena čestitost je uvjet koji proizlazi iz poštivanja profesionalnih vrijednosti i praksi pri provođenju, izvješćivanju i primjeni rezultata znanstvenih aktivnosti koji osigurava objektivnost, jasnoću i ponovljivost te osigurava izolaciju od prisranosti, izmišljotina, falsificiranja, plagijata, ...

En. citations, anomalous

inteligencija, pouzdana umjetna

umjetna inteligencija koja ispunjava ova tri svojstva: (a) trebala bi biti u skladu sa svim važećim zakonima i propisima, (b) trebala bi biti etična, osiguravajući poštivanje etičkih načela i vrijednosti i (c) trebala bi biti robustna, kako iz tehničke tako i iz društvene perspektive jer, čak i uz dobre namjere, umjetna inteligencije može uzrokovati nenamjernu štetu

Napomena: Europska komisija konzultirala je skupinu stručnjaka koja je izdala dokument "Etičke smjernice za pouzdanu umjetnu inteligenciju".

En. intelligence, trustworthy artificial; AI, trustworthy: TAI

Fr. intelligence artificielle digne de confiance

Nj. Intelligenz, vertrauenswürdige künstliche; KI, vertrauenswürdige

kartiranje, mobilno

prikupljanja geoprostornih podataka iz mobilnog vozila, obično opremljenog nizom GNSS, fotografskih, radarskih, laserskih, LiDAR ili bilo kojih drugih sustava za daljinsko istraživanje

Napomena: Takvi sustavi sastoje se od integriranog niza vremenski sinkroniziranih navigacijskih senzora i slikovnih senzora postavljenih na mobilnu platformu. Primarni izlaz iz takvih sustava sadrži podatke GIS-a, digitalne karte, georeferencirane slike i video snimke.

En. mapping, mobile

kartiranje, nosivo mobilno

mobilno kartiranje s pomoću uređaja koji se lako nosi, što omogućuje digitalizaciju okruženja hoda

Vidi: kartiranje, mobilno

En. mapping, wearable mobile

kartografija, zelena

grana kartografije koja se bavi metodama generiranja shema boja za različite vrste digitalnih karata koja smanjuje potrošnju energije uređaja za prikaz uz očuvanje kvalitete izvornog oblikovanja

En. cartography, green

klasifikacija, geodemografska

kategorizacija stanovništva po prostornim jedinicama u različite skupine na temelju njihovih demografskih, društvenih i ekonomskih karakteristika radi stvaranja sažetih profila

En. classification, geodemographic; segmentation, geodemographic

Fr. segmentation géodémographique

materijali, otvoreni obrazovni

materijali za učenje, podučavanje i istraživanje u bilo kojem formatu i mediju koji se nalaze u javnoj domeni ili su zaštićeni autorskim pravom, ali su objavljeni pod otvorenom licencom, koji dopuštaju besplatan pristup, ponovnu upotrebu, ponovnu namjenu, prilagodbu i redistribuciju

Napomena: Definiciju je predložio UNESCO.

En. resources, open educational; OER

model umjetne inteligencije, multimodalni

napredna vrsta modela umjetne inteligencije koji može obraditi i razumjeti više vrsta modaliteta podataka: tekst, slike, audio, video i potencijalno druge

Napomena: Ključna značajka multimodalnog modela je njegova sposobnost da integrira i tumači informacije iz tih različitih izvora podataka, često istovremeno.

En. model, multimodal AI;

Nj. Modell der künstlichen Intelligenz, multimodales

OER

Vidi: materijali, otvoreni obrazovni

OP

Vidi: pedagogija, otvorena

OpenAerialMap

otvorena usluga za pružanje pristupa skupu otvoreno licenciranih slika i slojeva karte

Kratica: OAM

Napomena: OAM je pokrenut s primarnim ciljem da se olakša brzi odgovor kartiranjem na katastrofe kao što su poplave ili uragani. Slike iz OAM-a mogu se koristiti kao pozadinski sloj u OpenStreetMapu za uređivanje zgrada ili objekata na koje su mogli utjecati takvi događaji.

Vidi: prikupljanje podataka, masovno; OpenStreetMap (Frančula i dr. 2020)

En. OpenAerialMap

OAM

Vidi: OpenAerialMap

pedagogija, otvorena

pedagogija utemeljena na svjesnoj identifikaciji nastavnika s otvorenim pokretom, otvorenim pristupom, otvorenim obrazovnim materijalima i otvorenim podatcima

Vidi: materijali, otvoreni obrazovni

En. pedagogy, open; OP

spektar, ultraširokopojasni

radiofrekvencijski spektar kratkog dometa koji se može koristiti za određivanje točnog položaja uređaja, ljudi i sredstava za bežičnu komunikaciju

En. spectrum, ultra-wideband; UWB

videogrametrija

mjerna tehnologija u kojoj se trodimenzionalne koordinate točaka na objektu određuju mjerenjima s dvije ili više video slika snimljenih iz različitih kutova

En. videogrammetry

Fr. vidéogrammétrie

Nj. Videogrammetrie

Literatura

Abernathy, D. R. (2024): The next layer: Towards open pedagogy in geospatial education, *Coordinates*, 20, 3, 8–16, <https://mycoordinates.org/pdf/mar24.pdf>, (16. 4. 2024.).

Calegari, R., Giannotti, F., Pratesi, F., Milano, M. (2024): Introduction to Special Issue on Trustworthy Artificial Intelligence, *ACM Computing Surveys*, 56, 7, <https://dl.acm.org/doi/10.1145/3649452>, (23. 4. 2024.).

Dilmegani, C. (2024): Large Multimodal Models (LMMs) vs Large Language Models (LLMs), *AIMultiple*, <https://research.aimultiple.com/large-multimodal-models/>, (17. 4. 2024.).

European Union (2019): Ethics guidelines for trustworthy AI, Publication Office of the European Union, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d3988569-0434-11ea-8c1f-01aa75ed71a1>, (23. 5. 2024.).

- Frančula, N., Lapaine, M. (2024): Geodetsko-geoinformatički nazivi, *Geodetski list*, 78 (101), 2024, 1, (u tisku).
- Frančula, N., Lapaine, M., Jazbec, I.-P. (2020): *Kartografski rječnik*, Hrvatsko kartografsko društvo, Naklada Dominović, <https://www.bib.irb.hr/1077262>, (16. 4. 2024.).
- Han, Y., Wu, M., Roth, R. (2021): Toward green cartography & visualization: a semantically-enriched method of generating energy-aware color schemes for digital maps, *Cartography and Geographic Information Science*, 48, 1, 43–62, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15230406.2020.1827040>, (11. 4. 2024.).
- Jumaah, Al-NA. K., Hashim, W., Alami, A. K. (2024): An effective indoor positioning system by modified linearized least square approach using UWB technology, *Applied Geomatics*, 16, 1, 17–28, <https://doi.org/10.1007/s12518-023-00494-y>, (13. 4. 2024.).
- Lin, Y. (2024): You are where you live? Evaluating the racial and ethnic (mis) representation in geodemographic classification, *Applied Geography*, 165, <https://doi.org/10.1016/j.apgeog.2024.103244>, (13. 4. 2024.).
- Liu, J., Bai, X., Wang, M., Tuarob, S., Xia, F. (2024): Anomalous citations detection in academic networks, *Artificial Intelligence Review*, 57, 4, 103, <https://doi.org/10.1007/s10462-023-10655-5>, (14. 4. 2024.).
- Mandourah, A., Hochmair, H. H.: (2024): Analysing the use of OpenAerialMap images for OpenStreetMap edits, *Geo-Spatial Information Science*, 1–16, <https://doi.org/10.1080/10095020.2024.2341747>, (4. 5. 2024.).
- Muldoon, J., Cant, C., Wu, B., Graham, M. (2024): A typology of artificial intelligence data work, *Big Data & Society*, January-March, <https://journals.sagepub.com/toc/bdsa/11/1>, (15. 4. 2024.).
- NavVis (2024): *Advancing Topographic Surveys: The Role of Wearable Mobile Mapping*, Webinar on-demand, Hosted in April 2024, https://www.navvis.com/resources/webinars/advancing-topographic-surveys?utm_campaign=surveying&utm_source=sales&utm_medium=sales, (22. 4. 2024.).
- Sánchez-Aparicio, L. J., Mora, R., Conde, B., Maté-González, M. A., Sánchez-Aparicio, M., González-Aguilera, D. (2021): Integration of a Wearable Mobile Mapping Solution and Advance Numerical Simulations for the Structural Analysis of Historical Constructions: A Case of Study in San Pedro Church (Palencia, Spain), *Remote Sensing*, 13, 7, 1252, <https://www.mdpi.com/2072-4292/13/7/1252>, (22. 4. 2024.).
- Wikipedia (2021): *Videogrammetry*, <https://en.wikipedia.org/wiki/Videogrammetry>, (20. 4. 2024.).
- Witt, A. (2020): Toward a Working Definition of Open Pedagogy, *International Journal of Open Educational Resources*, 3, 2, Fall / Winter 2020, <https://www.apus.edu/docs/apus/-/journals/ijoer/ijoer-03-02.pdf>, (15. 4. 2024.).
- Wu, M., Lv, G., Qiao, L., Roth, R. E., Zhu, A.-X. (2024): Green Cartography: A research agenda towards sustainable development, *Annals of GIS*, 30, 1, 15–34, <https://doi.org/10.1080/19475683.2024.2305321>, (11. 4. 2024.).